

Cyfarfod	Pwyllgor Craffu Gwasanaethau
Dyddiad	12 Chwefror 2015
Teitl	Adolygiad o drefniadau y Gwasanaeth Galluogi
Aelod Cabinet	Cynghorydd Gareth W Roberts
Awdur	Morwena Edwards, Cyfarwyddwr Corfforaethol Glenda Lloyd Evans, Rheolwr Gwasanaeth Oedolion

1. Pwrpas yr adroddiad

- 1.1 Ymateb i gais gan y Pwyllgor Craffu i amlinellu *“beth yw’r weledigaeth o safbwynt galluogi ar gyfer y gwasanaeth ar hyn o bryd a dros y misoedd nesaf”*.
- 1.2 Fel un agwedd oedd angen sylw wrth geisio edrych ar y gorwariant, mae’r gwasnaeth wedi bod yn adolygu y trefniadau sydd ar waith gyda’r gwasanaeth galluogi.

Mae hwn felly yn gyfle i ddiweddarau’r aelodau o’r prif ganfyddiadau sydd yn deillio o’r gwaith hwn ynghyd a beth yw’r dysgu cenedlaethol efo’r maes yma.

2. Adolygiad o’r Gwasnaeth Galluogi

- 2.1 Er mwyn gosod cydestun i’r gwasanaeth, yn syml mae’r gwasanaeth galluogi yn ffordd o geisio ymateb yn ddwys am gyfnod byr. Mae wedi seilio ar egwyddor o hybu annibyniaeth a pheidio chreu dibyniaeth. Mae yn weithredol yng Ngwynedd ers Ionawr 2010. Mae yn wasanaeth sydd ar gael felly am gyfnod penodol, a gall hyn amrywio o ychydig o ddyddiau hyd at gyfnod o 12 wythnos. Felly nid oes amser penodol lle mae’r gwasanaeth ar gael. Mae’n wasanaeth sydd yn cael ei ddarparu gan weithwyr gofal cartref gyda chefnogaeth arbenigol therapyddion galwedigaethol.
- 2.2 Rydym wedi bod yn rhedeg gwasanaethau galluogi bellach felly ers dros 4 blynedd a gwelwn lwyddiant yn erbyn y meini prawf gyda oddeutu 58% o’r unigolion sydd yn derbyn galluogi yn cadw ffwrdd o’r gwasanaeth am o leiaf flwyddyn.

Yn ogystal, mae yna yn agos i £1miliwn wedi ei gyfrifol fel arbediad ac wedi ei drosglwyddo allan o’r gyllideb yn dilyn cynllun arbedion. Roedd y ffigur hyn yn seiledig ar ddadl o beth fyddai wedi digwydd i’r unigolyn petai yr ymyrraeth galluogi heb ddigwydd.

- 2.3 Y ddadl yw bod y gefnogaeth tymor byr hyn yn osgoi iddynt barhau yn ddibynnol ar y gwasanaeth am y tymor hir. Yn amlwg, nid oes bosib profi yn wyddonol ond yn hytrach gweithio allan beth fyddai wedi digwydd i'r unigolion hynny petaent heb dderbyn galluogi. Mater o farn wrth gwrs yw hyn a nid oes bosib bod yn bendant efo'r fath gyfrifiad.
- 2.4 Ymddengys o'r mesuryddion yr ydym yn eu defnyddio ein bod yn llwyddo gyda'n cynlluniau galluogi. Rydym hefyd wedi llwyddo i gael arbedion sylweddol allan o'r gwasanaeth pobl hyn oherwydd y llwyddiant hwn.
- 2.5 Bydd yr aelodau yn ymwybodol bod na sefyllfa o orwariant wedi digwydd yn y gwasanaethau pobl hyn yn ddiweddar ac mae na gwestiwn efallai i'w ateb o ran tynnu allan £1miliwn oherwydd galluogi a'r gorwariant hwn. Roedd angen felly ail ymweld a'r trefniadau o gwmpas y gwasanaeth yma yn sil y sefyllfa ariannol.

Yn ogystal, mae na dystiolaeth cenedlaethol bellach gan John Bolton, sef arbenigwr yn y maes gofal pobl hyn, yn gofyn i ni fel cynghorau dros y D.U. i edrych eto ar ein trefniadau gyda'r gwasanaeth galluogi a sicrhau ein hunain ein bod yn defnyddio'n adnoddau yn gywir ac yn effeithiol. O'r gwaith ymchwil mae John Bolton wedi ei wneud, ymddenygs bod nifer fawr o gynghorau yn Lloegr wedi darganfod bod yna gorddefnydd o ymyrraeth ddrud galluogi gydag unigolion nad oedd ei angen ac am gyfnodau hirach nag oedd ei angen.

Dadl John Bolton yw bod awdurdodau sydd wedi defnyddio model "intake" ac wedi rhoi gwasanaeth i unigolion fyddai mae'n debyg wedi bod yn gallu mynd adra heb unrhyw gefnogaeth ac ymyrraeth o gwbl, ac wedi bod yn iawn yn yr hir dymor heb ddim ymyrraeth.

Dadl arall John Bolton oedd bod gwasanaethau galluogi yn cael eu darparu am gyfnod hirach na'r angen i unigolion. Mae'r gwasanaeth hwn yn un gymharol ddrud oherwydd y gefnogaeth broffesiynol dwys sydd ar gael. Mae hefyd yn wasanaeth rhad ac am ddim i unigolion. Mae'n hanfodol bwysig felly bod y gwasanaeth yn cael ei dargedu ar gyfer yr unigolion cywir ac nad yw yn cael ei ddarparu yn hirach na'r angen i'r unigolion hyn.

- 2.6 Cynhaliwyd adolygiad rheolaethol gan y Gwasanaeth Pobl hyn ac, ymddengys fod rhai agweddau yn gweithio'n dda ond y dylai rhai agweddau cael eu newid ar gyfer y dyfodol.

Dyma'r prif agweddau sydd angen eu newid / gwersi i'w dysgu:-

- 2.6.1 Ymddengys bod enghreifftiau o unigolion yn derbyn gwasanaeth galluogi fyddai ddim angen y math hyn o ymyrraeth ddwys. Ymddengys nad oes digon o dargedu unigolion addas yn digwydd a bod pawb sydd yn gadael

ysbyty neu yn dod atom fel gwasnaeth yn cael ei roi syth mewn i dderbyn y gwasanaeth hwn. Mae angen felly **defnyddio adnodd galluogi yn y ffordd fwyaf effeithiol bosib** – enghraifft o gais am wasanaeth galluogi i roi seibiant i ofalydd – hwn ddim yn ddefnydd addas o galluogi.

- 2.6.2 Mae'r gwasanaeth galluogi yn wasanaeth gymharol ddrud i'w ddarparu ac er mwyn sicrhau ein bod yn gwneud y defnydd orau o adnoddau unwaith eto mae angen sicrhau bod trefniadau monitro cadarn i sicrhau effeithlonrwydd. Mae yna dystiolaeth nad yw'r monitro yn ddigonol ymhob ran o'r sir a gwelwyd bod rhai unigolion yn derbyn y gwasanaeth yn hirach nag oedd ei angen.

Yn ddifyr, mae na "urban myth" wedi bodoli ers y cychwyn bron, bod galluogi yn wasnaeth oedd "am ddim" am hyd at 6 wythnos i bawb. Nid yw hyn yn wir, fel sydd wedi nodi isod, mae'r gwasanaeth ar gael am gyfnod amhenodol i fyny at 12 wythnos (serch na fyddai llawer yn cyrraedd 12 wythnos) ac mae cyfnod cyfartaledd oedd y 6 wythnos. Mae'n debyg ei fod wedi ei gyflwyno yn rhy agos i'r cyfnod ble bu i'r hen gyfundrefn 6 wythnos am ddim ddod i ben a bod staff a thrigolion wedi cymysgu.

- 2.6.3 Nid yw'n ymddangos bod ein mesurau perfformiad wedi adnabod y pethau cywir i'w mesur – rydym wedi mesur llwyddiant yn seiliedig ar y % o ddefnyddwyr sydd yn dod nol atom o fewn blwyddyn – ond efallai nad hwn yw'r mesur cywir o lwyddiant gyda'r gwasanaeth i'r dyfodol. Dylai'r mesur fod yn edrych ar gyflawni canlyniadau yr ydym wedi cytuno gyda'r defnyddiwr ar gychwyn yr ymyrraeth yn hytrach na y gofyn i'r dyfodol. Mae'n debyg i'r gwasanaeth roi eu ffocws i gyd ar brofi arbedion effeithlonrwydd yn unig.

3. Camau sydd ar waith

- 3.1 Mae'r gwersi uchod eisoes wedi eu rhannu o fewn yr adran ac mae rheolwyr eisoes wedi rhoi camau ar waith o ran gwella trefniadau. Dyma'r prif faterion sydd eisoes wedi eu gweithredu:-

- 3.1.1 Atgoffa rheolwyr beth yw pwrpas y gwasanaeth galluogi gan sicrhau bod hwn yn cael ei readru at gweithwyr rheng flaen. Gwnaethpwyd hyn ar draws gwasanaethau pobl hyn a gwasanaethau darparu.
- 3.1.2 Rheolwyr unigol wedi ail ymweld a'u trefniadau monitro unigol gan geisio sicrhau nad yw pecynnau yn gor-redeg heibio cyfnod gwella unigolyn.

- 3.1.3 Fel efallai mae aelodau'n ymwybodol, un o brif brosiectau'r adran ar hyn o bryd yw prosiect Ffordd Gwynedd (Vanguard) ac mae hwn ar waith ar hyn o bryd. Mae'r tim yma yn edrych yn benodol ar sut maent yn defnyddio gwasnaethau galluogi gan geisio adnabod gwersi pellach. Bydd y tim yma yn edrych ar y mesuriadau perfformio gorau ar gyfer galluogi.
- 3.1.4 Bydd Rheolwr Gwasanaeth Oedolion yn derbyn gwybodaeth meintiol yn gyson i fonitro'r niferoedd yn y gwasanaeth er mwyn ceisio cael sicrwydd lefel uchel bod y gwersi yn cael eu gwireddu yn syth.

4. Cloi

- 4.1 Mae'r gwasanaeth galluogi yn un pwysig i ni ar gyfer cyflawni ein haddewidion a chyrraedd ein gweledigaeth. Serch hyn, nid yw'n addas i bawb ac mae'n fuddsoddiad sylweddol i ni ei wneud fel cyngor gan ei fod yn wasanaeth rhad ac am ddim i ddefnyddwyr, a hefyd yn wasanaeth sydd yn ymyrraeth ddwys gan bobl broffesiynol. Felly rhaid i ni gloriannu y buddsoddiad yn erbyn y canlyniadau i drigolion Gwynedd. Ymddengys, er y gwaith da gan staff rheng flaen, ein bod angen dysgu rhai gwersi i'r dyfodo a sicrhau bod y defnydd gorau o adnoddau yn digwydd. Mae ymyrraeth byr dwys wedi ei brofi yn beth positif i ni ei wneud, a hynny er budd unigolion a'r Cyngor. Mae'r gwersi uchod yn adeiladu ar y gwaith da ac yn sicrhau ein bod yn bwrw mlaen i'r dyfodol gyda threfn effeithiol a chynaliadwy.